

SXEDIO.3PA

21.9.1956: Ο ΝΙΚΟΣ ΣΑΜΨΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ ΒΟΓΑΖΙΑΝΟΣ ΕΚΤΕΛΟΥΝ ΤΟΝ ΕΞΑΔΕΛΦΟ ΤΗΣ ΛΑΙΔΗΣ ΧΑΡΤΙΓΚ, ΣΥΖΥΓΟΥ ΤΟΥ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΣΤΗΝ ΠΑΛΛΟΥΡΙΩΤΙΣΣΑ

Ο Νίκος Σαμψών και οι άνδρες του είχαν πάρει φόρα και δεν θα έμεναν τις επόμενες μέρες με σταυρωμένα τα χέρια.

Τον Ιούλιο του **1956** ο Κυβερνήτης Σερ Τζων Χάρτιγκ πίστευε ότι είχε επιτύχει μεγάλα κτυπήματα στην ΕΟΚΑ και ότι απέμεναν τα τελευταία υπολείμμάτα της.

Και μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο στην εξορία η αποικιοκρατική Κυβέρνηση θεωρούσε ότι θα μπορούσε να βρει αντικαταστάτες του στις προσπάθειες της να εφαρμόσει νέο σύνταγμα στην Κύπρο.

Έτσι απέστειλε στην Κύπρο το συνταγματολόγο Λόρδο Ράνγκλιφ για να υποβάλει νέες συνταγματικές προτάσεις.

Ο αρχηγός της ΕΟΚΑ όμως είχε καλέσει τους πολιτικούς παράγοντες να αρνηθούν να συζητήσουν μαζί του νέες προτάσεις εφ' όσον απουσίαζεν ο πολιτικός ηγέτης του αγώνα Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και μάλιστα στην εξορία.

Η άφιξη του Λόρδου Ράνγκλιφ προγραμματίστηκε για τις **21** Σεπτεμβρίου **1956** και διαφημίστηκε μάλιστα από το ελεγχόμενο κυπριακό ραδιόφωνο.

Αυτή την ανακοίνωση άκουσε από το ραδιόφωνο ο ηγέτης των "Ατρωτων" Νίκος Σαμψών, και όπως αφηγήθηκε αργότερα "πέρασε από το μυαλό μου σαν αστραπή η ιδέα να καταφέρουμε ένα πλήγμα εναντίον των αποικιοκρατών, ακριβώς την ίδια ώρα που θα έφθανε ο Λόρδος Ράνγκλιφ, ώστε να υποδεχούμε τον "υψηλό ξένο" όπως άρμοζε σε Έλληνες Κυπρίους αγωνιστές".

Ο Νίκος Σαμψών σκέφθηκε ακόμα ότι μια τέτοιος είδους υποδοχή του άγγλου συνταγματολόγου θα είχε

πολιτική σημασία, εκτός από τη στρατιωτική.

Σε λίγο έθετε σε εφαρμογή το σχέδιο του και εκτελούσε, μέρα μεσημέρι, στην Παλλουριώτισα αυτή τη φορά, ένα άγγλο αξιωματικό, το λοχαγό Ουίλσον, ξάδελφο της συζύγου του Κυβερνήτη Σερ Τζων Χάρτιγκ.

Σ' αυτή την εκτέλεση ο Νίκος Σαμψών έδειξε όλη του τη μαεστρία και σκοπευτική του δεινότητα. Πυροβόλησε το λοχαγό Ουίλσον, που ήταν υπεύθυνος του στρατιωτικού Νοσοκομείου της Λευκωσίας (ΒΜΗ), ενώ περνούσε με μεγάλη ταχύτητα με το αυτοκίνητο του έξω από το σημείο στο οποίο είχε στήσει ενέδρα μαζί με συναγωνιστές του αναμένοντας τον πρώτο βρετανό που θα περνούσε από δίπλα τους.

Αγγραψε αργότερα, στην εφημερίδα του Η ΜΑΧΗ στις **9 Μαΐου 1961**:

"Πήγα αμέσως στο μεσητικό γραφείο του κ. Χριστούδια, στη διασταύρωση των οδών Πασιάδου και Ευαγόρου, όπου εργαζόταν ο αγωνιστής Γιαννάκης Σουγλίδης. Ήταν εντελώς μόνος στο γραφείο και έτσι μας δόθηκε ο καιρός να κουβεντιάσουμε. Του ζήτησα πληροφορίες για τους δρόμους όπου διέμεναν άγγλοι αξιωματικοί.

Ο Γιαννάκης Σουγλίδης αφού συμβουλευθηκε τα βιβλία του μου έδωσε πολύτιμες πραγματικά πληροφορίες.

Ειδοποίησα αμέσως τον αγωνιστή της ομάδας των "Ατρωτών" Πραξιτέλη Βογαζιανό, να με συναντήσει το ταχύτερο δυνατό στο γραφείο ταξί "Παρθενών", που ανήκε στον αγωνιστή Γεώργιο Αντωνιάδη.

Ο Πραξιτέλης Βογαζιανός, γνωστός ως Πραξής, εγκατέλειψε αμέσως την εργασία του, προσποιηθείς τον ασθενή- εργαζόταν στα Δημόσια Έργα στη Λευκωσία- και με συνάντησε. Του είπα ότι σκοπός μου ήταν να κτυπήσουμε την επομένη, **21 Σεπτεμβρίου 1956** και για αυτό να μη μεταβεί στην εργασία του.

Ορίσαμε ως τόπο συνάντησης μας το σπίτι του αγωνιστή Στέλιου Πιτσιλλίδη, στις **2** η ώρα. Σχετική ειδοποίηση απέστειλε επίσης στον αγωνιστή Νεοπτόλεμο Γεωργίου Λεφτή, όπως και στις

αγωνίστριες Αυγή Γεωργιάδου και Παμπίτσα Κωνσταντίνου.

Ο Λεφτής έφθασε στο μέρος της συνάντησης μας με το αυτοκίνητο του μισή ώρα, πριν από την ώρα που καθορίσαμε.

Σε λίγο έφθασε και ο Πραξής και τους ανακοίνωσα το σχέδιο μου για να κτυπήσουμε στην Παλλουριώτισα.

Ο Λεφτής τότε με ρώτησε το λόγο της επιλογής της Παλλουριώτισας, ως τόπου επιθέσεως. Του είπα ότι σύμφωνα με πληροφορίες που συγκέντρωσα, σε ένα σημείο στο πατριωτικό προάστειο περνούν αρκετοί άγγλοι αξιωματικοί του βρετανικού στρατού.

Έτσι θα μπορούσαμε να βρούμε ευκολότερα και στόχο Άγγλο αξιωματικό.

Δεν σκοπεύω να κτυπήσουμε σήμερα, τόνισα οποιονδήποτε βρετανό στρατιωτικό. Θα κτυπήσουμε αξιωματικό. Ο Ράντιγκλιφ θα νιώσει, έτσι καλύτερα το δικό μας "καλωσόρισμα" και ο Χάρτιγκ θα νιώσει καλύτερα το κτύπημα. Θα δώσουμε έτσι ένα ράπισμα στην αποικιοκρατία, αρκετά ισχυρό, ώστε να αισθανθεί τη δύναμη μας. Αν πιτύχουμε, όπως είμαι βέβαιος, να είστε σίγουροι πως ο Διγενής θα αισθανθεί μεγάλη χαρά και ικανοποίηση. Θα είναι μεγάλη επιτυχία για τη ΕΟΚΑ μας.

Και οι δυο συμφώνησαν με όσα τους είπα και αρχίσαμε να μελετούμε το σχέδιο δράσης που καταστρώθηκε σε όλες τις λεπτομέρειες.

Μαζί με το Στέλιο Πιτσιλλίδη, κατεβήκαμε στο κατώγειο του σπιτιού του, όπου ανοίξαμε την κρύπτη της οπλαποθήκης. Διάλεξα δυο περιστροφα τύπου Γουέμπλεϊ Σκωτ, το ένα διαμετρήματος 0.38 και το άλλο 0.32. Διάλεξα επίσης κανούργιες σφαίρες, ώστε η επιτυχία να είναι πλέον εξασφαλισμένη και γέμισα τα περιστροφα.

Ακριβώς στις 2 το απόγευμα έφθασαν και οι Αυγή Γεωργιάδου, μαθήτριά της Σχολής Σαμουήλ, και Παμπίτσα Κωνσταντίνου, κυβερνητική υπάλληλος.

Τους εξήγησα ότι θα λάμβαναν μέρος σε μια πολύ

σοβαρή επιχείρηση, η επιτυχία της οποίας εξαρτάτο πολύ από τη δική τους συμβολή. Τους εξήγησα επίσης τι θα έκαμναν κατά την επιχείρηση και κατά τη διαφυγή μας.

Σύμφωνα με το σχέδιο η διαφυγή από το σημείο της επίθεσης μας, έπρεπε, για να επιτύχει, να γίνει με μεγάλη ταχύτητα, ώστε οι Άγγλοι να χάσουν τα ίχνη μας.

Η επίθεση έπρεπε να επιτύχει εκατό τοις εκατό, για να μη μπορέσουν οι Άγγλοι, με τυχόν σύλληψη οποιουδήποτε από την ομάδα, να μετριάσουν τη σημασία της επιχείρησής μας.

Προτού αναχωρήσουμε για την Παλλουριώτισσα, ο Στέλιος Πιτσιλλίδης, έφερε, όπως συνήθως, ζάχαρη που πήραμε όλοι για να χαλυβωθούν τα νεύρα μας.

Μπήκαμε στο αυτοκίνητο που οδηγούσε ο Λεφτής και σε λίγη ώρα φθασαμε στην Παλλουριώτισσα.

Ο Λεφτής στάθμευσε το αυτοκίνητο του στη διασταύρωση των οδών Πραξάνδρου και Βασιλίσσης Φρειδερίκης, όπου και μας περίμενε. Εμείς δηλαδή ο Πραξιτέλης Βογιαζιανός, η Αυγή Γεωργιάδου, η Παμπίτσα Κωνσταντίνου και εγώ, βαδίσαμε κατά μήκος της οδού Βασιλίσσης Φρειδερίκης προς την οδό Αγίου Ανδρέου.

Κοντά στη διασταύρωση υπήρχε ένα καφενείο του κ. Χρ. Τσαγγαρή που είχε ενοικιασμένο ο Κώστας Καζαντζής, το οποίο διέθετε ωραία βεράντα. Ανεβήκαμε 3-4 σκαλοπάτια και καθήσαμε στη βεράντα με τα περίστροφα κρυμμένα κάτω από τα πουκάμισά μας.

Μόλις καθήσαμε σε ένα τραπέζακι, μας πλησίασε ένα γκαρσόνι και μας ρώτησε τι θέλαμε να πάρουμε. Τα δυο κορίτσια παρήγγειλαν λεμονάδες, ενώ ο Πραξής κι εγώ παραγγείλαμε καφέδες.

Σύμφωνα με το σχέδιο ο Πραξής κοίταζε προς την οδό Αγίου Ανδρέου, ενώ εγώ, προς την οδό Βασιλίσσης Φρειδερίκης.

Το ίδιο έμαμαν και οι δυο αγωνίστριες. Κάναμε πως κουβεντιάζαμε ενώ στην πραγματικότητα κοιτούσαμε να δούμε Άγγλο αξιωματικό που θα

εμφανιζόταν στο δρόμο.

Το γκαρσόνι μας έφερε σε λίγο τα ποτά που παραγγείλαμε, αλλά δεν του δώσαμε προσοχή όταν άρχισε να μας ρωτά ποιοι είμαστε και αν μπορούσε να μας εξυπηρετήσει αν θέλαμε κάτι.

Όταν έφυγε ο Πραξής είδε ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο τζιπ να έρχεται προς την κατεύθυνση του καφενείου. Από μακριά διακρίναμε τρεις με στρατιωτική στολή μέσα σ αυτό. Ο Πραξής με ενθουσιασμό μου ψιθύρισε: "Έρχονται".

- Εμπρός, είπα τότε, έτοιμοι. Θα τους κτυπήσουμε και τους τρεις.

Στο μεταξύ το στρατιωτικό αυτοκίνητο πλησίαζε.

Παρακολουθούσαμε το στρατιωτικό αυτοκίνητο, το οποίο μας προσέγγιζε ολοταχώς. Τα χέρια μας φούκτωσαν σταθερά τα περίστροφα. Ετοιμαζόμαστε να τα εκκενώσουμε εναντίον του εχθρού.

Όταν, όμως, το αυτοκίνητο μπήκε στο πεδίο βολής αντιληφθήκαμε ότι οι τρεις στρατιωτικοί που επέβαιναν του αυτοκινήτου, από τους οποίους οι δυο αξιωματικοί, ήσαν γάλλοι.

Είχαμε αυστηρότατη διαταγή από τον Αρχηγό Διγενή, για λόγους ειδικής σκοπιμότητας, να μη κτυπούμε τους γάλλους στη φάση εκείνη του αγώνα, αν και οι γάλλοι αποικιστές, σε συνεργασία με τους άγγλους αδελφούς τους, προετοιμάζονταν εμφανώς για επίθεση εναντίον της αδελφής και γείτονος ηρωϊκής χώρας του Νείλου, της χώρας του ελευθερωτή και αναμορφωτή Γκαμάλ Αμπτέλ Νάσσερ, ο οποίος τόσο θαρραλέα έδωσε τη μάχη της ανεξαρτησίας εναντίον του αγγλογαλλικού ιμπεριαλισμού.

Στην περίπτωση αυτή έπρεπε να υπακούσουμε στη διαταγή του αρχηγού. Και υπακούσαμε, όπως και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις, χωρίς να κρύβουμε, όμως, τα αισθήματα μας έναντι των γάλλων αποικιστών.

Πολλές φορές πολλοί μαχητές της ΕΟΚΑ, σκέφθηκαν να κτυπήσουν γάλλους στρατιωτικούς και να δικαιολογήσουν τα συντριπτικά κτυπήματα τους με

το επιχείρημα ότι "δεν κατάλαβαν ότι ήσαν γάλλοι.

Όταν αντιληφθήκαμε ότι οι τρεις στρατιωτικοί ήσαν γάλλοι γελάσαμε, και συνεχίσαμε τη συνομιλία μας περί ανέμων και υδάτων.

Πήρα το ποτήρι με το νερό με το μαντήλι μου, για να μην αφήσω δακτυλικά αποτυπώματα σ' αυτό και έχυσα λίγο στον καφέ μου. Αμέσως έβαλα το μαντηλάκι στην τσέπη μου.

Θα πιω τον καφέ μου, σκέφθηκα, και θα πάρω μαζί μου και το φλυντζανάκι για να μην αφήσω δακτυλικά αποτυπώματα.

Ενώ έπινα τον καφέ μου και κουβεντιάζαμε και κρατούσα το φλυντζανάκι με το αριστερό μου χέρι, είδα στο βάθος του δρόμο ένα στρατιωτικό. Από το ηηλίκιο του κατάλαβα ότι ήταν αξιωματικός.

Ερχόταν με το αυτοκίνητο του προς το μέρος που βρισκόμαστε εμείς, προς την οδό Αγίου Ανδρέου. Δεν είπα τίποτα στον Πραξή ή στα κορίτσια. Επρεπε να βεβαιωθώ πρώτα ότι ήταν βρετανός αξιωματικός.

Όταν το αυτοκίνητο πλησίασε σε απόσταση **20** περίπου μέτρων κινούμενο με αρκετή ταχύτητα, τράβηξα με το δεξιό μου χέρι το περίστροφο από τη μέση μου και φώναξα στον Πραξή:

- Ετοιμοι, κτυπούμε.

Αμέσως ο Πραξής, ο γενναίος αυτός μαχητής της ΕΟΚΑ και επίλεκτο στέλεχος των "Αιτωτών", ανέσυρε το περίστροφο του, διαμετρήματος **0.32**. Δεν πρόφθασα να βάλω το φλυντζανάκι στο τραπέζι. Όταν το αυτοκίνητο πλησίασε ακόμα λίγο, σημάδεψα τον άγγλο οδηγό και πάτησα τη σκανδάλη του περιστρόφου μου, διαμετρήματος **0.38**.

Η σφαίρα έπληξε τον άγγλο αξιωματικό στην αριστερή πλευρά του σώματος του. Ο βρετανός λοχαγός πάτησε αμέσως φρένα και το αυτοκίνητο σταμάτησε σχεδόν απέναντι μας.

Ο άγγλος λοχαγός γύρισε το σώμα του προς το μέρος μας. Πάτησα ξανά τη σκανδάλη, μια, δυο, τρεις, τέσσερις φορές. Το ίδιο έκαμε και ο Πραξής, ο οποίος

πυροβόλησε τρεις φορές.

Όλες οι σφαίρες μας βρήκαν το στόχο τους. Καμιά δεν αστόχησε. Συνολικά ρίψαμε οκτώ πυροβολισμούς εναντίον του βρετανού λοχαγού, που όπως πληροφορήθηκαμε αργότερα ήταν ο εικοσιεννιάχρονος Λοχαγός Ουίλσον, ανεψιός της Λαίδης Χάρτιγκ.

Κατά τη νεκροψία που έγινε αργότερα αποδείχθηκε ότι τον είχαν πλήξει οκτώ σφαίρες, τρεις διαμετρήματος **0.32** και πέντε διαμετρήματος **0.38**.

Το αυτοκίνητο, μάρκας Μερσεντές, χρώματος πράσινου, είχε αριθμό εγγραφής **X568**.

Όμως το όχημα, που αρχικά είχε για λίγο, σταματήσει, ακυβέρνητο πλέον, λόγω του ότι νεκρός πλέον ο βρετανός Λοχαγός έπαυσε να πατά τα φρένα, άρχισε να κινείται προς την οδό Αγίου Ανδρέου. Σταμάτησε αφού κτύπησε στον τοίχο του μαγαζιού του κ. Αντώνη Μακρή, Σκαρπάρη, στην οδό Αγίου Ανδρέου.

Ρούφηξα τότε όλο το περιεχόμενο του φλυτζανιού μου και το έβαλα στην τζέπη μου, για να μην αφήσω δακτυλικά αποτυπώματα.

Οι δυο αγωνίστριες, ο Πραξής κι εγώ, αρχίσαμε να τρέχουμε προς το αυτοκίνητο μας που ήταν σταθμευμένο με αναμμένη τη μηχανή, στη διασταύρωση των οδών Πραξάνδρου και Βασιλίσσης Φρειδερίκης, με το Νεοπτόλεμο Λεφτή στο τιμόνι.

Μόλις προχωρήσαμε λίγο, άκουσα το θόρυβο ενός αυτοκινήτου που ερχόταν προς το μέρος μας με ιλιγγιώδη ταχύτητα. Κοντά ήταν ένα σταθμευμένο αυτοκίνητο. Νόμισα ότι το αυτοκίνητο μας κυνηγούσε. Ορμησα πίσω από το σταθμευμένο αυτοκίνητο και σημάδεψα με το περίστροφο μου τον οδηγό του αυτοκινήτου που ερχόταν προς το μέρος μας.

Ήταν αυτοκίνητο, νομίζω, μάρκας Ωστιν, χρώματος μαύρου. Ο Πραξής με τις δυο αγωνίστριες αποτραβήχτηκαν στη δεξιά πλευρά του δρόμου.

Ενώ ετοιμαζόμουν να πατήσω την σκανδάλη, ο

Πραξής μου φώναξε: "Όχι, όχι, τον ξέρω είναι Έλληνας, μη πυροβολήσεις".

Πραγματικά δεν πυροβόλησα. Μάθαμε αργότερα ότι ο οδηγός του αυτοκινήτου μόλις άκουσε τους πυροβολισμούς πανικοβλήθηκε και προσπάθησε να διαφύγει από την περιοχή.

Συνεχίσαμε προς το αυτοκίνητο μας. Σε δευτερόλεπτα βρισκόμαστε μακριά από την περιοχή.

Όταν διαφεύγαμε με το αυτοκίνητο, κοίταξα το ρολόϊ μου. Διαπίστωσα ότι ο Άγγλος ανηψιός της Λαίδης Χάρτιγκ, πλήγηκε από τις σφαίρες μας στις 3 μ.μ. ακριβώς. Την ίδια ώρα που έφθανε στη νήσο μας ο βρετανός Συνταγματολόγος Λόρδος Ράντιγκλιφ, την ίδια ακριβώς στιγμή που τον υποδεχόταν ο Στρατάρχης Χάρτιγκ, συνοδευόμενος από το βοηθό Κυβερνήτη Σιγκλαίρ, την ίδια ακριβώς ώρα που πιθανόν ο στρατάρχης Χάρτιγκ θα ανακοίνωνε με φανφαρονισμό στον υψηλό ξένο του, ότι η ΕΟΚΑ συνετρίβη μια για πάντα.

Όταν μπήκαμε στο αυτοκίνητό μας δώσαμε τα περίστροφα στις αγωνίστριες Αυγή Γεωργιάδου και Παμπίτσα Κωνσταντίνου. Φθάσαμε σε λίγο στο σπίτι του Στέλιου Πιτσιλλίδη, ο οποίος μας περίμενε με αγωνία. Τα κορίτσια βγήκαν από το αυτοκίνητο και του παρέδωσαν τα δυο όπλα. Εμείς συνεχίσαμε με το αυτοκίνητο. Ο Λεφτής με άφησε στην οδό Λήδρας και πήγε στην εργασία του.